

ד. 1) מה הם העבודות הנעשות בחטאת העוף, ומנלן? ובאיזה קיר של המזבח היו נעשות, ומנלן? ומה הדין היכא דשינה ולא עשה ככל הדינים שנאמרו בה, ומנלן? 2) מה הם העבודות הנעשות בעולת העוף? והאם כל אלו העבודות מעכבות, ומנלן? 3) כיצד משכחת לה פיגול בעופות, ובאיזה אופנים אינו פיגול אלא פסול בעלמא?

ה. 1) מה ילפינן מדכתיב "והקריבו הפהן אל המזבח ומלק את ראשו והקטיר המזבחה ונמצה דמו על קיר המזבח", ומה ההכרח לדרוש הכי? 2) האם הדינים שנלמדו מהאי קרא נאמרו אף בחטאת העוף, ומדוע? 3) אי לאו הקרא דילפינן מינה לדיני מליקה, כיצד היינו אומרים שהמליקה נעשית, ומדוע? והאם אפשר ללמוד לדיני המליקה מהא דהוקשה למנחה? 4) באיזה מקום במזבח עושים את עבודת עולת העוף, ומדוע? והאם מקום זה מעכב בדווקא?

ו. 1) כיצד הוא מעשה השיסוע, ומנלן? ומה היו מוציאים מעולת העוף קודם השיסוע? 2) "אמר ר' אלעזר ברבי שמעון שמעתי שמבדילין בחטאת העוף", האם הוא לכתחילה, והאם יש אופנים דאף לשיטתו אין מבדילין, ומדוע? 3) מאי טעמייהו דרבנן דאמרו דהמבדיל בחטאת העוף פסולה? 4) כמאן אזלא מתניתין דקתני דהבדיל בחטאת העוף פסולה, ומדוע?

ז. 1) באר את קושית רב אחא בריה דרבא על ביאורו של ר' שמעון בן אליקים בקרא ד"ולא יבדיל", ואמאי הקשה לו דווקא מהתם, ולא משאר דברים שנאמרו בלשון "לא"? 2) כיצד ביארה הגמ' למסקנא את דרשתו של ר' שמעון בן אליקים, ואמאי לא קשיא מה דהקשה לו ר' אחא? 3) מה דינה של חטאת העוף שעשאה למעלה, (פרט), ומדוע?

ח. 1) מה דינה של חטאת שעשאה כמעשה עולה, והאם כולה מתניתין דאיירי לענין חטאת איירי בזה השינוי, ומדוע? 2) מה הוא "כמעשה חטאת" הנאמר בעולה, ומה ההכרח דבהכי איירי? והאם איירי אף בגוונא דעשה גם מיצוי לשיריים, ומדוע? 3) מה דינה של חטאת שעשאה כמעשה עולה, או עולה שעשאה כמעשה חטאת לענין מעילה וטומאת בגדים אבית הבליעה?

ט. 1) פרט את ראיותיו של ר' אליעזר להוכיח את שיטתו בענין מעילה בעולה שעשאה כמעשה חטאת, וכיצד דחאן ר' יהושע? 2) כיצד הסיקה בגמ' בטעמו של ר' יהושע, והאם אף ר' אליעזר ידע דזה טעמו, ומנין? 3) מה דעת ר' יהושע בחטאת שעשאה כמעשה עולה למעלה, ומדוע?

י. 1) האם בכל גווני דעשה לעולה למטה כמעשה חטאת לשם חטאת סבירא ליה לר' יהושע דהוי חטאת כשירה, ומנלן? 2) "חטאת לזו ועולה לזו" בהאי גוונא איירי? וכיצד ינהגו היכא דהכהן לא ידע לשם מה הביאו קיניהן, ועשה בהם כחפצו (פרט), ומדוע? 3) "חטאת ועולה שתומה ומפורשת", בכמה קינים איירי, ובכמה נשים איירי? וכיצד יש לו לכהן לנהוג לכתחילה? וכיצד ינהגו היכא דלא עשה הכהן כדבעי, ומדוע?

יא. 1) אשה שאמרה הרי עלי קן לנדבה שאביא יחד עם החובה, והביאה שתי קינים אל הכהן משני מינים, ואינה יודעת כיצד הקריבן, האם כולן למעלה או כולן למטה, או מחצה למעלה ומחצה למטה, מה מוטל עליה לעשות? 2) באר את דברי ר' יהושע "כשהוא חי קולו אחד וכשהוא מת קולו ז'!" ומה בא לבאר במשל זה? ואמאי הובא דבר זה בסוגיין? 3) כיצד הסיקה גמ' בשיטתו של ר' יהושע גבי עולה שעשאה למטה כמעשה חטאת לשם חטאת? והיכי משכחת לה כהאי דינא? 4) מלק בשמאל או בלילה, מה דין מליקתו לענין טומאת בגדים, ומדוע?

יב. 1) מה הם האופנים המבוארים במתניתין דאין המליקה מטהרתם מידי טומאת נבילה, ומדוע אינה מטהרתם? 2) באר את הכלל "כל שפסולו בקודש אינו מטמא בגדים בבית הבליעה, וכל שאין פסולו בקודש מטמא בגדים בבית הבליעה", ומה ילפינן מריבויא דהאי כללא? 3) זר, אונן, ובעל מום שמלקו, האם מליקתן מטהרת מידי נבילה, ומדוע?

יג. 1) מליקת זר או קמיצת זר שעלו על גבי המזבח, האם יקרבו או לאו, ומדוע? 2) מליקה שלא התירה הבשר באכילה, האם גם מטהרת מידי נבילה, ומניין? 3) השוחט עוף קדשים בחוץ או בפנים, האם שחיטתו מטהרת מידי נבילה, ומדוע? וכיצד הדין בשחיטת איסורי הנאה, ומדוע? 4) האם שחיטת חוליין בפנים מטהרת מידי נבילה, ומניין?

יד. 1) "מלק ונמצאת טריפה", מה דעת ר' מאיר, ומהיכן יליף לשיטתו? ומה דעת ר' יהודה, ומהיכן יליף לשיטתו? והאם אינו סותר לשיטתו גבי נבלת עוף טמא? ומה דעת ר' יוסי, ומהיכן יליף לשיטתו? 2) בלא דין "דיו" כמה ימים היתה מרים צריכה להסגר, ומדוע? 3) באר את דברי הגמ' "אם טריפה חיה הרי נבילה אמורה, ואם טריפה אינה חיה הרי היא בכלל נבילה"!

בהצלחה!

תשובות למבחן זכאים סג סט

א. (1) חטאת העוף היתה נמלקת בכל מקום בעזרה, וילפינן לה מדכתיב "וקמץ משם" ודרשינן לה דשרי לקמוץ בכל מקום שהזר יכול לעמוד [דהא האי קרא איירי בזר המביא]. ודעת ר' אלעזר דהאי קרא לא אתי לאפוקי היכל, דהא מצינו דכשר הוא לסילוק בויכי לחם הפנים דסילוקן הוא כקמיצת הקומץ ממנחת לחם הפנים. [וכתבו התוס' דאי לאו האי סברא דסילוק בויכין, הוי אמינא דבעינן דווקא מקום שרגלי הזר עומדות שם]. ומסקינן, דבלאו האי קרא הוי אמינא דמקום הקמיצה יהיה בקרן דרומית מערבית דשם הוא מקום ההגשה. אבל אין לומר דמקומה הוא בצפון כשאר קדשי קדשים דהא אין ללמוד מהתם דמה להם שהם מיני דמים.

(2) דעת ר' יוחנן דשרי לשחוט קדשים קלים בהיכל, דכיון דכתיב בהו "בחצר אוהל מועד" אמרינן דלא יהיה טפל חמור מן העיקר, ופשיטא דאף האוהל גופיה הוא מקומה. והאי טעמא לא יהני לענין מנחה, משום דלא כתיב בהו "בחצר אוהל מועד". ומבואר מדברי התוס' [בדעת רש"י], דאף בקדשי קדשים דכתיב בהו צפון, לא אתי למעט בהיכל, אלא כיון דלאו אורח ארעא הוא, אין לשוחטן בפנים.

(3) היכא דהקיפו גויים את העזרה שרי לאוכלן בהיכל, וילפינן לה מדכתיב "בקדש הקדשים תאכלנו". אמנם מטעם שלא יהיה טפל חמור מן העיקר לא אמרינן הכי, דאדרבה אכילה כיון דהוא צורכי עבד, מקומה הוא בחוץ ולא בפנים, ולא דמי לעבודות שהם צרכי גבוה דפשיטא דנעשים בפנים דכן הוא הדרך.

ב. (1) היתה נמלקת בכל מקום בעזרה, אמנם לענין הזאת דמה ילפינן מדחוקשה מנחת חוטא לחטאת העוף, דמקום ההזאה יהיה במקום ההגשה, ולרבנן דסברי דמנחה נעשית על חודה של קרן דרומית מערבית, הוא הדין הזאת דם חטאת העוף, ולר' אליעזר דאמר דהיתה נעשית על קרן הדרומית בסמוך למערב, הוא הדין חטאת העוף. ולענין המיצוי, למאן דאמר דמעכב, מקומו הוא במקום ההזאה, ולמאן דאמר דאינו מעכב, יכול לעשותו בכל מקום במזבח. וכתבו התוס' דלענין מליקה לא ילפינן מהאי היקשא, משום דחוקשה רק לדברים שמצאנו בהם דצריכים מזבח.

(2) כיון דכתיב בקרא "לפני ה'" ילפינן דבעינן בצד מערב, וכיון דכתיב נמי "אל פני המזבח" ילפינן דתהיה בצד דרום דזה הוא פני המזבח. ולרבנן אמרינן דכוונת התורה לחודו של קרן דרומית מערבית דהוא גם פני המזבח וגם לפני ה'. ולר' אליעזר, אזלינן בתר הקרא דאמר דבעינן פני המזבח, משום דבזה מקיימים נמי לפני ה', דהא צד דרום כולו היה כלפי הפתח משום דמזבח בצפון עומד. וכתבו התוס' דקמיצת המנחה נעשית בכל מקום.

(3) בגירסא שלפנינו ילפינן דמה חטאת בהמה טעונה צפון, אף מנחה טעונה צפון, ואין ביאור לגירסא זו דהא תני במתניתין דבכל מקום היתה נקמצת, מלבד אם נאמר דקאי על מנחת חוטא דרק היא חוקשה לחטאת, [ואף צד זה קשה מאוד וכדכתבו רש"י ותוס']. ורש"י הביא גירסא דילפינן מינה דבעינן לשמה. ונאמר הוא רק במנחת חוטא. והתוס' הביאו גירסא דבעינן יסוד. והסיקו דדין זה נאמר בכל המנחות, דילפינן ממנחת חוטא דחוקשה לחטאת דכל היכא דכתיב "לפני ה'" בעינן יסוד, ולא חשיב כדבר המלמד בהיקש חוור ומלמד בגזירה שוה, משום דהוי רק גילוי מילתא. והביאו גירסא נוספת דילפינן דבעינן ימין דומיא דחטאת [ולא כתבו התוס' אם נוהג בכל המנחות או רק במנחת חוטא].

(4) קשיא דברי שא קתני דנעשית בקרן דרומית מערבית, ובתר הכי תני דבכל מקום כשירה אלא דזה היה מקומה. וביאור, דנעשית היינו הזאה, ובכל מקום היינו מליקה, וזה היה מקומה קאי על הזאה. והביאו סיעו לביאור זה מהמבואר בברייתא דמליקה בכל מקום הייתה כשירה, והיינו בין למעלה ובין למטה.

ג. (1) הגשת מנחה, דילפינן לה מדכתיב "לפני ה' אל פני המזבח" וכמו שנתבאר. ועשיית חטאת העוף, דילפינן לה מדחוקשה למנחה. וזריקת שיירי הדם של חטאות החיצונות, וילפינן לה מזריקת שיירי הדם של חטאות הפנימיות, דמה התם נשפכים על יסוד הסמוך לו ביציאתו מן ההיכל, הוא הדין בחיצונות בעינן יסוד הסמוך לו בירידתו מן המזבח, דהוא דרום מערב [דאילו במזרח לא היה כלל יסוד].

(2) עולת העוף נעשית לכתחילה בקרן מזרחית דרומית, והיינו טעמא משום דבעינן לזרוק הנוצה והמוראה לבית הדשן, ועל כן היו צריכים לעשותה במקום הסמוך לבית הדשן שעמד במזרח הכבש. אמנם אם רבה במזרח ואין לו מקום לעמוד ולעשות שם, יכול לעשותה בקרן מערבית דרומית דאף היא סמוכה לבית הדשן. ולקמן נחלקו בגמ' האם היתה נעשית על הסובב על על ראשו של מזבח, ויתבאר להלן טעם המחלוקת. ודעת רש"י דאם היתה נעשית בקרן מערבית דרומית, כולי עלמא מודו דנעשית בראשו של מזבח, משום דלשם לא היה כבש המגיע לסובב. והתוס' כתבו דאף בצד זה היה כבש שהגיע לסובב.

(3) מהא דפעמים הוצרכו לזרוק המוראה והנוצה מרחק של אלכסון של כ"ב אמה על כ"ב אמה, דהא כשהיתה נעשית במזרח, מקום הדשן שהיה מעברו השני של הכבש רחוק ממנו ממערב למזרח לא פחות מכ"ב אמה [ט"ז אמה רוחב הכבש ועוד ו' טפחים שהכהן רחוק מן הכבש, ועוד ג' טפחים שבית הדשן רחוק מן המזבח], ומצפון לדרום כ"ב אמה [דהרי היה במרחק כ"ב אמה מראשו של מזבח]. והובא בסוגיין להוכיח דמקום הדשן הוא בצד מזרח.

(4) כל העולין עולין דרך ימין משום דכל פניות שאתה פונה יהיו לצד ימין, ולכן עולים במזרחו של כבש [כדי לא להרבות בהילוך] ומקיפין ויורדין בשמאל [דבכהאי גוונא לעולם פנייתו היא לימין] במערבו של הכבש, מלבד העולה לניסוך המים והיין, והעולה לעשות שם עולת העוף דמקומם בקרן דרומית מערבית, ואינם יכולים לעלות דרך ימין במזרח ולהקיף על המערב, משום דחיישינן שמא יתעשנו המים והיין בעשן המערכה, והעוף ימות מעשן המערכה. ואלו אינן מקיפין בירידתן אלא חוזרין על העקב, וכתבו התוס' דהוא כדי לקיים פניה לימין. והכהן הגדול עולה באמצע הכבש, ואף הוא פונה לימין, ואם בא לעשות ניסוך היין לאחר הקטרת אימורים, מקיף דרך ימין ואחרים יתנו לו היין לנסך.

ד. (1) חטאת העוף מולקין בסימן אחד ולא יותר, משום דכתיב "ולא יבדיל", ומזים בגופו של העוף, דהא כתיב "והזה מדם החטאת" ולא כתיב ולקח ומשמע דהיינו בגופו של העוף. ולאחר ההזאה היה דוחק את העוף למזבח והשיירים היו מתמצים ליסוד. ומקומה היה בקיר התחתון, וילפינן לה מדכתיב "ימצה אל יסוד המזבח" כיון דמנוקד הוא בלשון דיתמצה מאיליו, ילפינן נמי דההזאה צריכה להעשות בקיר שהשיירים יתמצו ליסוד ולא לסובב. ואם שינה באחת מכל הדינים קרבנו נפסל, וילפינן לה מדכתיב "היא" (תוס').

(2) בעולת העוף מולק בשני סימנים, וממצה את דמו של הגוף על המזבח [היינו על ידי סחיטה בין אצבעותיו (עיין רש"י במנחות ב:)], ואחר כך מקיף בית מליקתו למזבח וממצה את הדם הנשאר [וילפינן לה מדכתיב דמו ומשמע כולו], ומולח את הראש ומקטירו. ומסיר המוראה והנוצה מן הגוף וזורקן לבית הדשן, ומשסע את הגוף ומולחו ומקטירו על המזבח. ומסקינן במתניתין דעבודות הדם מעכבות [וכתבו התוס' דלא ידעינן מנלן], אבל שאר העבודות אינן מעכבות.

(3) משכחת לה פיגול היכא דחישב או במליקה או בהזאה או במיצוי מחשבת אכילה בדבר הראוי לאכילה או מחשבת הקטרה בדבר הראוי להקטרה לאחר זמנו, והני מילי היכא דלא חישב עליו שאר מחשבות פסול. ולר' יהודה אף אם חישב אחר כך מחשבת פסול,

אולינן בתר מחשבתו הראשונה. וכן בעינן שיחשב על כוית, וכחצי זית אכילה וחצי זית הקטרה אין מצטרפין. ואם חישוב עליו חוץ למקומו, או מחשבת שלא לשמה בחטאת, הוי פסול.

ה. (1) מדכתיב "והקריבו" ילפינן דנדבה יכולה להיות אף בפרידה אחת, דאי לאו הכי, והקריבו למה לי, הא כבר כתיב ברישא דקרא והקריבו. ומדכתיב "הכהן" ילפינן דבעינן דווקא כהן. ולר' עקיבא דווקא כהן ילפינן מדכתיב "אל המזבח" וזר פשיטא שאינו יכול להכנס התם, ומאי דכתיב כהן אתי למימר דבעינן עצמו של כהן לאפוקי מליקה בסכין. ומדסמך קרא ומלק לזהקטיר ילפינן דמה הקטרה בראש המזבח, אף מליקת עולה בראש המזבח. וכן ילפינן דמה הקטרה הראש לעצמו והגוף לעצמו, דהא כתיב ביה תרי הקטרות, אף מליקה הראש לעצמו והגוף לעצמו, וילפינן מינה דבעינן הברלה בשני סימנים. ומדכתיב בספיא דקרא ונמצה דמו, אף דעל כרחך דהאי מיצוי קדם להקטרה, ילפינן מינה להקיש מיצוי להקטרה, דבעינן מיצוי בקיר העליון.

(2) דבעינן כהן, ובעינן דווקא בעצמו של כהן, ילפינן נמי לחטאת העוף, או מהיקשא למנחות [דחטאת העוף הוקשה למנחות], או גזירה שוה ומלק ומלק מעולת העוף. אבל לענין ראש המזבח לא ילפינן, משום דהוא גופיה יליף בהיקש, ודבר הנלמד בהיקש אינו חוזר ומלמד בגזירה שוה. וכן לענין הברלה, הא בחטאת כתיב להדיא ולא יבדיל.

(3) היינו אומרים דהמליקה נעשית אפילו על ידי זר, קל וחומר משחיתה דאף דבעי צפון ואפילו הכי אינה צריכה כהן. ואף אחר דילפינן דבעינן כהן, הוי אמינא דבעינן כלי, קל וחומר משחיתה, דאף דלא בעי כהן, בעי כלי. וכתבו התוס' דעיקר הסברא היא משום דהוקשו כל הקרבנות להדדי, דאילו על הקל וחומר איכא פירכא. ועוד כתבו התוס', דליכא למילף כהן מקמיצה, דמה לקמיצה שכן יש בה תנופה והגשה, וכן אין ללמוד מקמיצה לענין עצמו של כהן, דאיכא למיפרך מה לקמיצה דכן אינה מיני דמים. ועוד כתבו התוס' לענין כהן דמסתברא דלא יהיה מליקה עדיפה משחיתה, ולא מקישינן להא, ועוד, דהא רק חטאת הוקשה למנחה.

(4) לדעת תנא קמא נעשית על הסובב, משום דסבירא ליה דעושין מערכה על הסובב, ושפיר קרינן ביה מקום הקטרה. ואמרינן בגמ', דעד אמה תחת הסובב שרי למצות הדם, לפי דאף היא למעלה מן חוט הסיקרא והוי סמוך למקום ההקטרה. ולדעת ר' אליעזר בן יעקב ור' נחמיה, אין עושין מערכה על גב סובב, ומקום העולה הוא רק בראש המזבח.

ו. (1) משסעים את העוף ביד, כמבואר בקראי גבי שמשון דהשיטוע הוא ביד. ומשסע ואינו מבדיל לגמרי, אבל אם הבדיל אינו פסול. וקודם השיטוע יש להוציא המוראה והנוצה. ולדעת תנא קמא, היינו הופק ונוצת הזנב. ולדעת אבא יוסי בן חנן, נוצה היינו הופק דאף אותו מוציאים עם המוראה. ותנא דבי ר' ישמעאל דאף קודר מן העור שסביב הנוצה כדי שלא יקרע יותר מן השיטוע בשעת הוצאת המוראה.

(2) לדעת ר' חסדא רבא ואבבי אליבא דרש"י, רק בדיעבד הכשיר ר' אלעזר ברבי שמעון הברלה בחטאת העוף, דרק בגוונא דעשה בה מעשה עולת העוף נפסלת. ולדעת רב חסדא איירי רק בגוונא דלא עביד מיצוי לבסוף, [דסבירא ליה דמיצוי אינו מעכב]. ולדעת רבא ואבבי דבכל חטאת בעינן מליקת רוב בשר לאחר הסימן הראשון, איירי רק בגוונא דאכן מלק רוב בשר קודם הסימן השני, באופן דהוי שהיה בין סימן לסימן ואינו כמעשה עולה. והתוס' כתבו, דאף לשיטתם לא הכשיר ר' שמעון בן אלעזר אלא בהבדיל לאחר ההזאה, ולרב חסדא היינו טעמא משום דהמיצוי אינו מעכב ולאחר ההזאה חשיב דנשלמה עבודת החטאת, וחתוכה דבתר הכי הוי מחתך בשר בעלמא ולא חשיב הברלה. ולרבא ואבבי כשר אף בלאו האי טעמא, משום דעביד שהיה בין שני הסימנים ולא הוי מעשה עולה. ולדעת ר' ירמיה ור' שמעון בן אליקים, ר' אלעזר ברבי שמעון לא דרש לקרא דולא יבדיל בלשון לאו, אלא בלשון אין צריך, ואף לכתחילה רשאי להבדיל. והתוס' הביאו בשם ר"ת דאף לר' ירמיה, לא שרי לכתחילה אלא לאחר ההזאה.

(3) לדעת רב חסדא הוא משום דסברו דהמיצוי בחטאת העוף מעכב, וכשימצה לאחר ההברלה הוי מעשה עולה. ולדעת רבא הוא משום דסברו דשהיה לאחר הסימן הראשון אינה פוסלת במליקה [משום דבסימן הראשון יצאה נפשו, והסימן השני הוי לקיום מצות הברלה בעלמא], ושפיר חשיב מעשה עולה. ולדעת אבבי, סברו רבנן דאף דשהיה פוסלת, מכל מקום לא בעינן חתיכת רוב בשר, ואם לא יחתוך רוב בשר דמי למעשה עולה. [וכתבו המפרשים דרבנן גזרו אף בגוונא דחתך רוב בשר אטו היכא דלא יחתוך].

(4) בסוגיין אמרינן דמתניתין דלאו כר' אלעזר ברבי שמעון. אמנם כתבו התוס', דלדעת ר"ת דכולי עלמא מודו דקודם הזאה אסור להבדיל, על כרחך דרב הונא במעילה דסבר דסתמא דמתניתין הוא דמיצוי חטאת העוף אינו מעכב, סבר דמתניתין איירי קודם הזאה ואתיא ככולי עלמא.

ז. (1) אי נימא דמשמעות הכתוב ולא יבדיל היינו דאין צריך להבדיל, אמאי גבי בור דכתיב ולא יכסנו לא נימא נמי דכוונת התורה דאין צריך לכסות. וביארו התוס' דדווקא מבור קשיא ליה, דבבור אף בלא דכתבה תורה ולא יכסנו הוי אמינא דצריך לכסות, והשתא דאמרינן דהיכא דקרא כפשוטו לא איצטריך [כגון גבי הברלה, דמסתברא דיבדיל כדי שיהיה דם, ומהיכי תיתי דהתורה תאסור הברלה] אפשר לפרש כוונת התורה דכתב "ולא" דאין צריך, הוא הדין נימא בבור.

(2) מסקינן דבבור כיון דחייבה תורה בתשלומים, לא יתכן דכוונת התורה דאינו חייב לכסות. אבל הכא גבי ולא יבדיל, מאחר דכתיב בעולה והקריבו, וילפינן מינה חילוק בין עולה לחטאת, דבעולה חייבים ב' סימנים ודלא בחטאת, אי נימא דקרא דולא יבדיל לאיסורא אתא, קרא למה לי, אלא על כרחך דקרא דולא יבדיל אתי למימר דבחטאת אינו חייב להבדיל.

(3) אם רק מלקה למעלה, הרי זה מקומה וכשירה לכתחילה. אבל אם אף היזה את דמה למעלה, כיון דהוא מעשה עולה, ילפינן מדכתיב "היא" דפסולה. וכתבו התוס' דהני מילי לענין אכילת בעלים, אבל שפיר יצאו בה ידי חובתן אליבא דשמואל דאמר גבי מתן דמים דשלא במקומו כמקומו דמי, אף אם נתן על ראש המזבח הרי הוא כשר.

ח. (1) מבואר דמתניתין דחטאת שעשאה כמעשה עולה פסולה. ולדעת ר' אלעזר ברבי שמעון, משכחת לה רק בשינה בהא דעביד בה מיצוי ולא הזאה, דאילו במליקה אף אם הבדיל כשר [אמנם לחלק מן השיטות הוא רק באופן שהבדיל לאחר ההזאה]. ולדעת תנא דמתניתין, איירי אף בשינה במליקה דהבדיל. וסיפא דקתני דעשאה למעלה פסולה, איירי רק בהזאה, דאילו מליקה כשירה בכל מקום.

(2) מסקינן דאיירי בשינה בהזאה, דלא מיצה אלא היזה, דאי נימא דשינה במליקה, אמאי קתני בספיא דמתניתין דאין מועלין בה [וקאי אף אגוונא דעשאה כמעשה חטאת למטה], הא בשינה במליקה פליגי ר' שמעון ור' אליעזר, ולא מסתברא דסתמא דמתניתין כר' אליעזר דאין בה מעילה, דהא שמותי הוא (רש"י). וכתבו התוס' דאף אם עשה מיצוי לבסוף, לא יהני להחשיבו מעשה עולה, משום דכבר נתכפר בזריקת הדם דהוי מעשה חטאת. ובשם הקונטרס כתבו, דאיירי דווקא בגוונא דלא עשה מיצוי לבסוף.

(2) חטאת שעשאה כמעשה עולה, יש בה מעילה משום דאין בה היתר לכהנים, אבל אין מטמאה בגדים אבית הבליעה, וכתבו רש"י ותוס' לקמן דהוא משום דהועילה לענין שאם עלו לא ירדו. ועולה שעשאה כמעשה חטאת, אם עשאה למעלה, כולי עלמא מודו דיש

בה מעילה, אבל אינה מטמאה בגדים. ואם עשאה למטה, דעת ר' אליעזר דאכתי יש בה מעילה, ודעת ר' יהושע דאין בה מעילה [משום דנמשכה ונעשית חטאת העוף].

ט. (1) מעיקרא הביא ראייה לשיטתו מחטאת דאף דאין בה מעילה, מכל מקום אם שינה בה לעולה יש בה מעילה, ור' יהושע דחה, דשאני התם דשינה לשם דבר שיש בו מעילה. וחזר ר' אליעזר והוכיח מקדשי קדשים דשחטן בדרום לשם קדשים קלים דיש בהם מעילה [משום דנפסלו בשחיתת דרום, ואין שחיתתן מתרת לכהנים], וחזינן דאף שינו לדבר שאין בו מעילה אינו פוטר ממעילה. ודחה ר' יהושע דמכל מקום משכחת בשינוי מעילה באימורים. ובברייתא, מעיקרא הוכיח מאשם דשחטו במקומו לשם שלמים דיש בו מעילה [לרש"י היינו קודם זריקה, ולתוס' אף לאחר זריקה, משום דר' אליעזר לטעמיה דאף אשם פסול שלא לשמה], ודחה לו ר' יהושע דשאני אשם דשינה רק את שמו, וחזר ר' אליעזר והוכיח מאשם דשינה אף את מקומו, ודחה ר' יהושע דאכתי לא דמי לעולה כמעשה חטאת לשם חטאת למטה, דשינה את שמה מקומה ומעשיה.

(2) מסקינן דטעמיה דר' יהושע משום דעל ידי מליקת סימן אחד למטה דהוא ממש כמעשה חטאת, קודם שתפסל משום עולה [דהא במליקת סימן אחד למטה אכתי לא נפסלה], חל עליה שם חטאת כשירה, ונעקרה משם עולה והוי חטאת ולהכי אין בה מעילה. ומסקינן דאף ר' אליעזר ידע להאי טעמא, ומשום הכי לא חזר להקשות לו מאשם דשינה בו את שמו מקומה ובעליו, דדמי ממש לעולה דשינה שמה מקומה ומעשיה.

(3) לצד אחד בגמ' ר' יהושע חלק אף בחטאת שעשאה למעלה לשם עולה כמעשה עולה, דאף היא נעקרה משם חטאת והוי עולה [ונפקא מינה לענין שעולה לבעלים לשם חובה]. ודעת רב אשי, דשאני עולה לשם חטאת דמיד בשעת עשייתה קודם שנפסלה משום עולה, התקיים בה מעשה חטאת כשירה. אבל חטאת שעשאה למעלה, מיד במליקת סימן ראשון לשם עולה, הרי נפסלה משום שלא לשמה, ותו לא יחול עליה שם עולה כשירה. והתוס' הוסיפו, דלעולם בעינן תרי שינויי במליקה, ולהכי עולה שעשאה למטה בסימן אחד, הרי נפסלה משום למטה ומשום שלא הבדיל. אבל חטאת שעשאה למעלה, נפסלה רק משום הבדלה ולא משום למעלה.

י. (1) מסקינן דבתרי גברי לא קאמר ר' יהושע דמהני לעשותה חטאת. דהא סתמא דמתניתין דקינים ר' יהושע היא, וחזינן התם דשתי נשים שהביאו עולה ולחטאת לכהן, והכהן טעה ועשה את העולה למטה, אינה עולה כלל לשם חטאת, ואף דלר' יהושע ממה נפשך שינה כחטאת, והיינו משום דהוי תרי גברי.

(2) לרש"י איירי באחת שהייתה מחויבת רק עולה, וחברתה מחויבת רק חטאת. ועתה הביאו קיניהם בעירוב. ואם הכהן הקריב את כולם למעלה, בעלת העולה יצאה ידי חובתה. ואם הקריב כולם למטה, בעל החטאת יצאה ידי חובתה, ואם הקריב אחת למעלה ואחת למטה, ולא ידוע מה הקריב למעלה ומה למטה, שתייהן לא יצאו ידי חובה, דשם הקריב את העולה למטה ואת החטאת למעלה והכל פסול. והתוס' ביארו, דאיירי בגוונא דתרווייהו חייבות גם עולה וגם חטאת, ועתה הביאו קן משותף עולה לזו וחטאת לזו, [ומשום הכי סלקא דעתין דיהני עולה למטה לשם חטאת, והיינו דבעלת העולה תצא בה ידי חטאתה].

(3) לדעת רש"י איירי בשלש קינים, אחת דפירשו בה דזו עולת פלונית וזו חטאת פלונית. ועוד אחת איירי בסתומה לגמרי דמתפרשת על ידי מעשי הכהן. ועוד אחת, דפירשו בה מה העולה ומה החטאת, אבל לא פירשו למי תהיה העולה ולמי תהיה החטאת. ואיירי בשתי נשים דכל אחת חייבת קן של חטאת ועולה, ובנוסף להאי קן, אחת חייבת רק עולה ואחר חייבת רק חטאת. ולכתחילה יש לו להקריב הסתומה והמפורשת מה חטאת ומה עולה כדינה, העולה למעלה והחטאת למטה, לשם תרווייהו בסתמא. ואותה שפירשו עליה שמותיהן, צריך להקריב לשם בעליהן. ואם הקריב הכל למעלה, רק העולות כשרות, ואם הכל למטה, רק החטאות כשרות, ואם הקריב בכל קן אחת למעלה ואחת למטה, רק הסתומה כשירה, ויחלקו ביניהם למי העולה ולמי החטאת, ושוב יביאו כל אחת קן לחובתה. ומסקינן דלא יהני לשם חטאת זו שהקריב למטה מאותה קן המפורשת רק חטאת ועולה, דאף דאמר ר' יהושע דחשיבה חטאת, אמנם לא מהני לצאת בה ידי חובה.

יא. (1) כיון דבעינן קן דווקא מאותו המין ולהאי גיסא דהפרידה הראשונה שהקריב קרבה כדינה, לרבנן דאזלינן בתר הראשונה הרי קבעה כבר להביא את בן זוגה מאותו המין, ועל כן מוטל עליה להביא קן לחובה ממין אחד ועוד פרידה אחת לחטאת ממין אחר, וקן לנרבה מאיזה מין שתרצה. ולדעת בן עזאי, לעולם אזלינן בתר החטאת, וכיון דספק אם החטאת הראשונה קרבה כדינה או לא, צריכה להביא עתה ב' פרידות לחטאת מב' מינים, דעתה ממה נפשך יש בן זוג לחטאת.

(2) שור שהוא חי יש לו רק את קול עצמו, אבל לאחר מיתתו, שתי קרניו הם שתי חצוצרות [וכתבו התוס' דלאו לכהנים אלא ללווים], ושתי שוקיו לשתי חלילין, עורו לתוף, ומעיו לנבל, ובני מעיו לכינוור. וכונתו לבאר דהכי נמי משכחת לה באשה שהביאה מחמת ספק, דעתה שאינה יודעת מה פירשה מוטל עליה יותר קרבנות מאשר אילו ידעה מה פירשה. והובא בסוגיין להוכיח דסתם מתניתין דכלים ר' יהושע, מהא דר' יהושע איירי בה.

(3) דמהני רק לענין להוציאה מידי נבילה, אבל לא שתעלה לבעלים. וכתבו התוס' דהכי אשכחן נמי בזריקת יוצא ובזריקת פיגול ובשיריים שחסרו בין קמיצה להקטרה. אי נמי כתבו התוס' דמדאורייתא וודאי דאף עלתה לבעלים, אלא מדרבנן אמרו דלא תעלה, וחייב להביא אחר תחתיו, וצריך לומר דסבר דאין שחיטה לעוף מן התורה, ואף דלא הוי קדשים לא בעי שחיטה וסגי במליקה, וכן דסבר דחולין בעזרה לאו דאורייתא.

(4) במתניתין מבואר דלא הוי נבילה. וכתבו התוס' דהני מילי לר' שמעון דאמר דאם עלתה לא תרד, אבל לר' יהודה דאמר דאם עלתה תרד, הוא הדין דמטמאה בבית הבליעה.

יב. (1) באופן דמלק בסכין, דהא מליקה לא הוי, ואף שחיטה לא הוי משום חלדה או דריסה, [והתוס' הביאו או משום דהסכין נינעץ תחת העצם, או משום דשוחט מלמעלה למטה]. וכן מלק חולין בפנים או קדשים בחוץ, דלא מצינו מליקה מועלת אלא בקדשים בפנים. וכן במליקת תורים שלא הגיע זמנם, או בני יונה שעבר זמנם, דכיון דאינם כשרים לקרבן הוי כחולין. וכן בעלת מום דפוסל אף בעוף [ואו משום הקריבהו נא לפחתך, או מדכתיב מן העוף ולא כל העוף].

(2) לרש"י פסולו בקודש היינו דנפסל לאחר שבא לעזרה, ואין פסולו בקודש, היינו דנפסל קודם הבאתו לעזרה. והתוס' פירשו, דפסולו בקודש היינו דנפסל לאחר שהוקדש, ואין פסולו בקודש היינו בשעת שחיטתו או קודם שכבר הוקדש. ובהגה"ה פירשו, דפסולו בקודש היינו דמצאנו במקום אחר בקודש דהוכשר, ואין פסולו בקודש היינו דלא מצאנו בשום מקום בקודש דהוכשר. ומסקינן, דכלל דפסולו בקודש דמטהרת אתי לרבות שחיטת עוף קדשים בפנים, וכלל דסיפא דאין פסולו בקודש דאינה מטהרת, אתי לרבות מליקת חולין בחוץ. ולר' יוחנן אמרינן דאתי לרבות מליקת זה.

3) לענין זר, וכתב רש"י דהוא הדין אונן, מצאנו מחלוקת רב ור' יוחנן, דלרב מליקתו אינה מטהרת משום דלא מצאנו להכשירו בשום עבודה, דהא שחיטה אינה עבודה, וכן במה דהוכשר בה חשיבא חול. ולר' יוחנן מליקת זר מכשרת, דיליף מבמה. ולענין בעל מום, כתבו התוס' דאף ר' יוחנן מודה דאינה מכשרת, דהא אף בבמה פסלוהו. אלא אם נאמר דיליף משחיטה.

יג. 1) לדעת רב, בין מליקת זר ובין קמיצת זר אם עלו ירדו, משום דלא משכחת להו הכשרא בשום מקום. ולדעת ר' יוחנן, מליקה לא תרד, מלבד לשחיטת ר' יהודה. וקמיצה תרד, משום דאף דאשכחן בבמה, אינו ראייה למקדש, דשאני במה דלא הוקדש הקומץ בכלי שרת.

2) מסקינן דאף מליקה שלא התירה הבשר באכילה, כגון מליקת עולת או מליקת פסולין, מטהרת מידי נבילה. וילפינן לה מדכתיב "טריפה" והאי טריפה מיותר הוא, דאם מתה הרי היא נבילה. ועל כרחך דאתי למימר דדווקא נבילה שהיא כטריפה דלא אשכחן בה שום היתר מטמאה בבית הבליעה, יצאה מליקה דסוף סוף מכשרת הבשר לענין שאם עלתה שלא תרד.

3) השוחט בחוץ מטהרת מידי נבילה, דכיון דהועילה שחיטתו לענין לחייבו משום שחוטי חוץ, הועילה נמי לענין לטהרה. והשוחטה בפנים נמי מטהרת, וילפינן לה מדכתיב "נבילה וטריפה" ורשינן דמה טריפה בפנים וחוץ שוה בה, אף נבילה דווקא בגוונא דפנים וחוץ שווים בה יש בה טומאה, ויצאה זו דבחוץ הא יש לה טהרה. ובשחיטת איסורי הנאה, אף בלאו הכי ניחא, משום דהשחיטה עצמה התירה ורק מטעמא אחרינא אסור לאוכלה, ואינו ראייה לשחיטת עוף קדשים דהשחיטה אינה מתרת בה כלל באכילה.

4) אף שחיטת חולין בפנים מטהרת מידי נבילה. ולרש"י דידן ילפינן לה משחיטת חולין טריפה בחוץ. והתוס' הביאו בשם רש"י דילפינן לה משחיטת קדשים בפנים.

יד. 1) ר' מאיר סבר דמליקה מטהרת מידי נבילה, ויליף לה מהא דהוקשה בהמה לעוף בקרא דזאת הבהמה, ועל כרחך דאתי להא דתרווייהו מטהרים מידי נבילה, דאי לעצם הטומאה, הא לאו שוה, דבהמה מטמאה במגע ומשא ועוף מטמא בבית הבליעה. ועל כרחך דהאי קרא אתי למליקה, דאי לשחיטה, הא יש ללומדה מקל וחומר משחיטת בהמה דמטהרת אף טומאת מגע ומשא. ודעת ר' יהודה דאף שחיטת עוף אינה מטהרת, ויליף לה מריבויא דקרא דכתיב "טריפה", ועל כרחך דאתי לשחיטת עוף טריפה. ואינו סותר לשחיטתו גבי נבלת עוף טמא דאין איסור נבילה חל על הטומאה, דשאני עוף טמא דלא משכחת לה כלל לאיסורא דבל תאכל. ודעת ר' יוסי, דשחיטה מטהרת מקל וחומר, אמנם דיו לבא מן הדין להיות כנידון, ולא ילפינן אף לענין מליקה.

2) בסוגיין מבואר דהוא י"ד יום. וכתבו התוס' בשם ר"ת דהוא משום דהקב"ה נותן באדם גם כנגד אביו וגם כנגד אמו. ובשם ר' חיים כתבו, דמן הראוי שתהיה מוסגרת לעולם, אלא דלא מציינו טפי משני הסגרות. והוסיפו דלפי זה סגי ב"ג יום, דהא יום ז' עולה לזה ולזה.

3) רש"י ביאר, דאי טריפה חיה היינו למאן דאמר דטריפה חיה, דלהאי מאן דאמר כשתמות הרי היא נבילה כשאר נבילות. ואי טריפה אינה חיה, היינו למאן דאמר דטריפה אינה חיה, דלשחיטתו מיד כשנטרפה חל עליה טומאה. והתוס' כתבו בשם ר' חיים, דלמאן דאמר טריפה אינה חיה, הוא נפקא מינה רק בגוונא דתלש בשר ממנה בחייה. ועוד פירשו, דטריפה חיה, היינו דאיירי בגוונא דהטריפה חיה ונטל ממנה אבר, דהאי אבר אינו בכלל נבלה, דנבלה דווקא אמורה. ואי איירי דהטריפה כבר מתה, הרי היא נבלה כשאר הנבלות.